

УДК 336.71:355.1

*Худолій Юлія Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент
Даценко Руслана Віталіївна,
студентка,*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У перші місяці війни банківська система України зазнала серйозних змін. Це мало своє відображення на функціонуванні комерційних банків, внаслідок чого вони зазнали мінімальних збитків від своєї діяльності. За допомогою вчасно вжитим Національним банком України (далі – НБУ) заходам, банківська галузь отримала прибуток, однак через формування резервів під очікувані збитки, банківський сектор у цілому був збитковим під час перших місяців війни.

В умовах воєнного стану критично важливим є підтримка фінансової стабільності комерційних банків. Варто зауважити, що на даний момент дослідження щодо визначення як фінансової стійкості банківської системи, так і характеристик діяльності банківських установ в умовах воєнного стану не є точними та вимагають додаткових досліджень, адже Україна вперше зіткнулася з таким явищем починаючи з часів своєї незалежності.

За перше півріччя 2022 року більше ніж 20 банків отримали збитки від своєї діяльності. Однак лише станом на 01.08.2022 значення рентабельності активів та рентабельності капіталу банківської системи України стали додатними у розмірі 0,28% та 2,54% відповідно. А вже станом на 01.04.2023 дані показники значно покращуються та

рентабельність активів становить 5,71%, а рентабельність капіталу – 58,09%, це вказує на те, що банківська система України адаптувалась до умов воєнного стану та покращує свою фінансову стійкість.

Введення воєнного стану в Україні від 24.02.2022 пов'язаного з військовою агресією російської федерації відповідно до Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 2102-IX та Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022 на підставі Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII дало змогу НБУ здійснювати регулювання та нагляд за банками в надзвичайно складних і непередбачуваних умовах.

За час війни в Україні з 24.02.2022 НБУ затвердив значну кількість документів щодо регулювання банківської діяльності в умовах збройної агресії російської федерації серед яких можна назвати такі: «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» від 24.02.2022 р. № 18, «Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану» від 24.02.2022 р. № 22, «Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп» від 25.02.2022 р. № 23, «Про складання та подання фінансової звітності в період запровадження воєнного стану» від 07.03.2022 р. № 41, «Про використання банками хмарних послуг в умовах воєнного стану в Україні» від 08.03.2022 р. № 42, «Про діяльність банків у територіальних громадах, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні)» від 05.05.2022 р. № 94, рішення Правління НБУ «Про розмір облікової ставки» від 02.06.2022 р. № 262-рш та інші [1].

Відповідно до вищенаведених актів та документів НБУ запровадив наступні заходи для забезпечення фінансової стійкості як комерційних банків, так і банківської системи в

цілому:

1) тимчасова заборона здійснення розрахунків за кордоном з метою купівлі цінних паперів, акцій, облігацій та сплати брокерських послуг за цими операціями, що здійснюються з використанням карток, емітованих українськими банками;

2) скасування обмеження на встановлення курсу, за яким банки можуть продавати готівкову іноземну валюту клієнтам (в умовах довоєнної практики курс продажу не мав відхилятися від офіційного більше, ніж на 10%), а також аналогічні обмеження на встановлення курсу, за яким банки списують з клієнтських рахунків гроші в гривні, за умови розрахунку гривневими картками за кордоном;

3) зміна облікової ставки НБУ із 10% до 25%;

4) тимчасове зменшення щомісячного ліміту на зняття за кордоном готівки з гривневих рахунків, відкритих в українських банках, зі 100 до 50 тис. грн. в еквіваленті;

5) викуп НБУ військових облігацій [2].

Тепер розглянемо рейтинг комерційних банків за фінансовою стійкістю на кінець 2022 року за даними Міністерства фінансів України (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг комерційних банків за фінансовою стійкістю на кінець 2022 року [3]

№	Банк	Загальний рейтинг	Стресо-стійкість	Лояльність вкладників	Оцінка аналітиків
1	Укрсіббанк	4,39	4,3	4,6	4,22
2	Райффайзен Банк	4,34	4,1	4,9	3,89
3	Креді Агріколь Банк	4,16	3,8	4,5	4,33
4	Кредобанк	4,15	3,9	4,5	4,11
5	ОТП Банк	4,12	4	4,3	4,11
6	Приватбанк	4,04	3,5	4,5	4,33

Для розрахунку загального рейтингу стійкості комерційних банків брались до уваги такі характеристики, як стресостійкість (здатність банку протистояти зовнішнім та внутрішнім ризикам), лояльність вкладників (прихильність клієнтів банку до його депозитними продуктами і успішність діяльності банку на роздрібному сегменті депозитного ринку), а також оцінка аналітиків.

Таким чином найвищий загальний рейтинг фінансової стійкості свідчить про мінімальну ймовірність настання несприятливих фінансових наслідків.

Зрештою за підсумками 2022 року у топ-6 банків увійшли п'ять банків з іноземним капіталом – Укрсіббанк, Райффайзен Банк, Креді Агріколь Банк, Кредобанк, ОТП Банк та державний Приватбанк.

Отже, не зважаючи на війну та її наслідки для країни, банківська галузь зберігає довіру серед своїх клієнтів, залишається стійкою та забезпечує стабільність усієї фінансової системи України.

Література:

1. Фукс Н. А. Правові засади банківського регулювання та нагляду в Україні в умовах воєнного стану / Н.А. Фукс // URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/19484/Фукс%20Н.%20А.%20Правові%20засади%20банківського%20регулювання%20та%20нагляду%20в%20Україні....pdf>.

2. Неизвестна О. В. Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану / О. В. Неизвестна, А. А. Григоров // Економіка та суспільство. 2022. №39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1401/1351>.

3. Рейтинг банків України – Мінфін. Мінфін – все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/>.